

Til Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Oslo, 17. februar 2023

Høring – Forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

Vi viser til høringsnotat av 17.11.2022, og arbeidstakersiden vil gi følgende felles tilbakemelding til departementet.

Innledning

Etableringen av et regelverk for AFP i offentlig sektor er en nødvendig konsekvens av pensjonsavtalen av 3. mars 2018, og den enigheten som partene der kom til.

Arbeidstakersiden vil innledningsvis påpeke at det nå har gått nærmere 5 år siden avtalen ble inngått, og at det er synd at dette arbeidet ikke har vært prioritert høyere i departementet slik at disse reglene kunne vært avklart tidligere. Derfor etterlyste arbeidstakerorganisasjonene lovfesting av AFP i felles høringssvar datert 8. januar 2019 til departementets oppfølging av pensjonsavtalen.

Det samme gjelder da arbeidet med avklaringer mot Fellesordningen for AFP i privat sektor og partene der, herunder finansiering av kostnadene med f.eks. felles ansiennitetsberegning.

I den forbindelse er det nødvendig å understreke at følgende står i avtalen av 3. mars 2018 (vår utheving):

*«Det **forutsettes** at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor **og omvendt.**»*

Departementet har hatt nærmere 5 år på å gjøre de nødvendige avklaringer med Fellesordningen og deres parter, samt konkretisere hvordan staten skal bidra til finansieringen. Dette høringsnotatet viser svært få spor av at dette har vært et prioritert arbeid for departementet, selv om departementet skriver at det er «tatt initiativ overfor partene i privat sektor» og at «denne prosessen er pågående.»

En etablering av et regelverk for AFP i offentlig sektor uten at denne forutsetningen er ivaretatt, ses på som et brudd på avtalen av 3. mars 2018. Det er staten som har inngått avtalen med partene i offentlig sektor, og dermed har ansvaret for finansieringen og at avtalen blir oppfylt.

Arbeidstakersiden viser til at det i pensjonsavtalen av 3. mars 2018 er en reforhandlingsklausul ved endrede forutsetninger, og mener at denne blir aktuell dersom departementet ikke kan avklare at medregning av kvalifikasjonstid, og nødvendig finansiering, kommer på plass.

Arbeidstakersiden mener overordnet at pensjonsordninger må være forutsigbare. Offentlig sektor må ha pensjonsløsninger som er gode for offentlig ansatte. Det er uholdbart dersom en helt sentral del av den samlede pensjonsytelsen, som AFP representerer, tapes mot slutten av arbeidslivet.

Arbeidstakersiden mener regelverket for ny AFP i offentlig sektor bør bygge videre på de reglene som er etablert tidligere i offentlig sektor. Ansiennitetsregler er avtalt med tilsvarende tidskrav som i privat sektor med overgangsregler. Ytterligere kvalifikasjonsregler er ikke avtalt.

Departementet foreslår imidlertid kvalifikasjonsregler med henvisning til at det finnes tilsvarende i fellesordningen, og uten at det gis en selvstendig begrunnelse for reglene. Vi mener dette er en problematisk måte å lage regelverk på. Det er viktig og nødvendig med grundige forarbeider der formålet med reglene framgår for å skape forutberegnelighet og grunnlag for fortolkning ved tvister rundt regelverket.

AFP-ordningene er selvstendige ordninger, og det er ulike tvisteløsninger. Det må være tydelig avklart hvordan klagebehandlingen skal foregå og hvem som skal avgjøre den enkelte klage.

AFP i privat sektor er en tariffavtalt ordning mellom partene i privat sektor, og det er styret for Fellesordningen som har fortolkningsmonopolet. Det er derfor viktig at offentlig sektor har sitt eget, tydelig regelverk som skal være underlaget for tolkningen av ansatte i offentlig sektors rett til AFP.

Vi mener regelverket må være helt konkret på forhold som kan medføre tap av AFP slik at det ikke oppstår tvil om hva reglene innebærer, gitt at det skal være slike regler.

Oppsummert mener arbeidstakersiden følgende om foreslåtte kvalifikasjonsregler:

- Det er unødvendig å stille krav om hovedarbeidsforhold. Dersom et slikt krav innføres, forutsetter vi at dette kun gjelder dersom arbeidstaker har arbeidsforhold i både privat og offentlig sektor med rett til AFP.
- Det bør ikke være noen begrensninger knyttet til øvrige inntekter. Det må være arbeidsforhold omfattet av AFP som definerer rett eller ikke rett til AFP, og ikke øvrig aktivitet og dertil inntekter.
- Det bør ikke være begrensninger knyttet til ytelser uten arbeidsplikt i kvalifikasjonsreglene. Dette er en av «fellene» i privat sektor, bestemmelsen kan omgås og går ikke sammen med at AFP er en livsvarig pensjonsytelse med fleksibelt og nøytralt uttak.
- Krav om «reell arbeidstaker» bør være oppfylt gjennom ansettelse i stilling med pliktig innmelding i offentlig tjenstepensjonsordning.
- Kvalifikasjonskrav som gjelder ved fylte 62 år bør avklares ved fylte 62 år uten at det er nødvendig å framsette krav om uttak av AFP.
- Medregning må også skje med tanke på om 3 års kravet er oppfylt.

Våre vurderinger utdypes nedenfor. Vi legger til grunn at pensjonsavtalen følges opp som avtalt slik at AFP med gjensidig medregning av kvalifikasjonstid ved jobb-bytter blir fullt ut ivaretatt.

[Merknader til pkt. 1 - Innledning](#)

Arbeidstakersiden forutsetter at tolkning av regelverket skal skje med bakgrunn i de reglene som nå blir avtalt i offentlig sektor.

Derfor burde høringsnotatet i langt større grad ha utdypet en del elementer som opplagt vil bli problematisert i saker for Trygderetten og domstolene. Rettssikkerheten til offentlig ansatte kan ikke avhenge av tariffolkning i et annet tariffområde i privat sektor. Lovbestemmelsene burde i større grad avklart dette, alternativt kunne det vært løst i forskrift. Uten dette kan man også risikere

ulikebehandling forårsaket av stort tolkningsrom hos ulike pensjonsleverandører og pensjonskasser. Det er lite veiledning i høringsnotatet, som på mange sentrale punkter enten viser til privat AFPs tolkning, eller forholder seg taust. Det fremmer ikke rettssikkerhet.

Vi mener det er naturlig og nødvendig at partene i offentlig sektor får bestemme hvordan kvalifikasjonsreglene skal forstås. En løsning i tråd med dette er at utfyllende regler gis i tariffavtale heller enn at lovforarbeidene sier mye mer om tolkningen.

Merknader til pkt. 2 – Hva høringsnotatet omfatter

Høringsnotatet burde også omfattet forholdet til sykepleierordningen.

Arbeidstakerorganisasjonene er kritisk til at AFP ikke foreslås lovfestet i lov om pensjonsordning for sykepleiere og at konsekvensene for den enkelte sykepleier og ordningen som sådan ikke er belyst i høringsnotatet. Pensjonstapet kan bli 7-11 prosent av lønn allerede for 1963-kullet, som er 60 år i 2023 og uforberedt på dette. Forventningen om lovfesting av AFP er uttrykt under forhandlingene og bla i hørings svar fra arbeidstakersiden 08.01.19 – om oppfølging av pensjonsavtalen samt senere.

Pensjonsavtalens dimensjonering ble gjort med grunnlag i at dagens bruttoordning skulle erstattes av ny opptjening dels fra AFP, dels fra påslagsordningen, også for Sykepleierordningen - som siden 60-tallet har vært en offentlig tjenstepensjon. Sykepleierordningen omfatter også privat helsetjeneste som går inn under de helselover som er omtalt i sykepleierpensjonslovens § 1. Heller ikke konsekvensene for tilslutning til Overføringsavtalen eller det solidariske ved Sykepleierordningens finansiering og hovedformålet med ordningen – å sikre rekruttering til yrket og lik pensjon til sykepleiere innenfor pensjonsordningens nedslagsfelt, er belyst.

Manglende lovfesting får konsekvenser for noen privatansatte sykepleiere som vil bli stående uten AFP-dekning da tariffavtaledekningen i noen områder er svak. Arbeidsgiverne dette gjelder vil få en tilfeldig og ubegrunnet innsparing som i tillegg vil kunne være konkurransevridende. Arbeidsgiverne i Sykepleierordningen mottar i dag ulike refusjoner fra det offentlige.

Den ønskede mobiliteten mellom offentlig og privat sektor, som var et hovedformål med å basere ny offentlig tjenstepensjon på AFP, bør ikke ødelegge den mobilitet som er formålet med Sykepleierordningen fra 1962. Manglende lovfesting av AFP vil ha konsekvenser for rekruttering til deler av sykepleietjenesten og kan få konsekvenser for helsereformer og beredskap. Det er også en svakt begrunnet forskjellsbehandling i forhold til lov om Statens pensjonskasse. Dette belyses nærmere i Norsk Sykepleierforbunds høringsuttalelse.

Merknader til pkt. 4 – Gjeldende AFP-ordning for offentlig ansatte

Dagens tidligpensjonsordning i offentlig sektor kompenserer for manglende folketrygdopptjening. Dette har en vesentlig verdi, og bør nevnes som en del av dagens ordning.

Merknader til pkt. 5 – Nærmere om oppfølging av avtalens pkt. 3 om ny AFP i offentlig sektor

Vi viser her til at arbeidstakersiden allerede i hørings svaret til Prop. 87 L (2018-2019) påpekte at departementet **snarest** må følge opp med lovfesting av ny AFP.

Merknader til pkt. 6 – Ny AFP – opptjenings- og uttaksregler

I pkt. 6.4. foreslår departementet at ny AFP skal gå inn i vilkårsprøvingen for uttak av alderspensjon fra folketrygden før 67 år, men at det ikke skal være et krav om uttak av hel eller delvis folketrygd for å kunne ta ut AFP. Arbeidstakersiden mener dette er et fornuftig forslag og som gjør at man unngår

unødvendig start/stopp av folketrygd for å kunne ta ut AFP, og at en på denne måten kan hindre overforbruk av tidliguttak.

Arbeidstakersiden er imidlertid kritiske til at det ikke skal være mulig å sette i gang igjen AFP etter at denne er stanset. Konsekvensene av frasing vil være store for den enkelte og medfører et stort ansvar for de som skal gi veiledning om dette. Det er ikke nødvendig å kopiere denne regelen fra privat AFP.

Departementet foreslår at krav om uttak av AFP tidligst kan settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato, og at det ikke kan søkes om uttak tilbake i tid. Arbeidstakersiden mener det må være enkelt å få avklart kvalifisering, uten samtidig å kreve uttak. Kvalifikasjonskrav som gjelder ved fylte 62 år bør kunne avklares endelig ved fylte 62 år uten at det er nødvendig å framsette krav om uttak av AFP.

Vi er enige i at det er viktig med god informasjon til de enkelte arbeidstakere fra leverandørene om uttaksreglene i AFP før arbeidstaker nærmer seg 62 år. Arbeidstakersiden vil også påpeke at det er viktig med informasjon overfor de arbeidstakere som ikke har tatt ut AFP før 70 år, i og med at det fleksible uttaket er begrenset til perioden 62-70 år. Etter 70 år øker ikke AFP-ytelsen, og den som glemmer å ta ut AFP kan ikke få igjen «det tapte». Høringsnotatet nevner bare det forhold at AFP er en kvalifikasjonsordning som argument for at AFP-ytelsen ikke kan utbetales automatisk ved 70 år. Dette spørsmålet må løses på en mer tilfredsstillende måte, mange vil de nærmeste årene stå i arbeid til de er 70 år eller eldre. Det bør minst være en automatikk i en individuell oppfølging fra leverandørene før arbeidstaker når 70 år, eller en automatisk gjennomgang av kvalifikasjonskravene med dertil kontakt med arbeidstaker.

Arbeidstakersiden mener det er problematisk med regler som innebærer at ytelsen taper verdi dersom den tas ut «for sent». For 1963-kullet vil ikke 70 år være tilstrekkelig til å kompensere for effekten av levealdersjusteringen som er påløpt siden innføring av pensjonsreformen i 2011, siden det ikke er noen opptjeningseffekt ved utsatt uttak av AFP.

Forslag i pkt. 6.5 om tilsvarende regulering som øvrige ytelser synes å være fornuftig.

[Merknader til pkt. 7 – Ny AFP - kvalifikasjonsregler](#)

Arbeidstakersiden påpeker at pensjonsavtalen sier at ny AFP skal utformes **etter mønster av** privat sektor. Vi mener at departementet i stor grad har valgt å kopiere reglene i privat sektor, uten å bruke det handlingsrommet som ligger i pensjonsavtalens formuleringer. Dette handlingsrommet bør benyttes for å unngå noen av utfordringene som ligger i privat AFP, og som kjent er bakgrunnen for noe av arbeidet med en reformert AFP.

Arbeidstakersiden forutsetter at det skal fastsettes egne og tydelige regler som skal gjelde for AFP-ordningen i offentlig sektor, og som skal være det rettslige grunnlaget for tolkning og forståelse av de ulike vilkårene som gjelder. Det er ikke tilstrekkelig med henvisninger til regelverket i Fellesordningen.

Vi kan ikke se at det å ha noe lempeligere kvalifikasjonsregler vil gjøre medregning mellom privat og offentlig sektor mindre aktuelt.

Arbeidstakersiden mener at medregning av kvalifikasjonstid må skje begge veier, dvs. både fra og til offentlig sektor. Det er dette vi har avtalt. Departementet mener medregning av kvalifikasjonstid bare bør skje til offentlig sektor, ikke til privat sektor. Dette begrunnes i høringsnotatet dels med kostnader, dels med at privat sektor ikke er part i pensjonsavtalen og må få regulere sin egen avtale.

På den annen side venter AID i høringsnotatet at tariffpartene i kommuner og helseforetak tilpasser seg lovforslaget om AFP.

Arbeidstakersiden mener at departementet også til den private AFP-ordningen må sikre finansiering, slik at det kan stilles krav til bla. avtalens punkt om medregning kan oppfylles.

For arbeidstakersiden er det helt sentralt at det økonomiske bidraget til samlet pensjon som AFP representerer, blir fullt ut ivaretatt. AFP inngår som en vesentlig del av den samlede pensjonsytelsen i offentlig sektor. Siden det ikke er rettigheter knyttet til AFP dersom en slutter i offentlig sektor, er medregning av tjenestetid fra offentlig sektor og mulighet for å kvalifisere for privat sektors AFP, helt nødvendig. Alternativet er innlåsing i offentlig sektor eller betydelig tap av pensjon dersom en bytter jobb på feil tidspunkt.

I høringsnotatet foreslås det at fellesordningen skal godkjenne kvalifikasjonstid fra privat sektor når denne tiden er nødvendig for å kvalifisere for offentlig AFP. Vi legger til grunn at det i så fall skal gjelde tilsvarende logikk når kvalifikasjonstid fra offentlig sektor er nødvendig for å kvalifisere for AFP i privat sektor. Altså at det er offentlig sektors regelverk som legges til grunn for å vurdere kvalifikasjonstid fra offentlig sektor.

Hovedarbeidsforhold

I bokstav a) på side 15 i høringsnotatet legger departementet til grunn at arbeidsforholdet må være **hovedarbeidsforholdet**. Arbeidstakersiden forutsetter at dette kun gjelder dersom arbeidstaker har arbeidsforhold i både privat og offentlig sektor med rett til AFP. Dersom arbeidstaker har arbeidsforhold i privat sektor uten rett til AFP, har vedkommende uansett rett til AFP fra offentlig sektor. Dette er slik dagens AFP-ordning i offentlig sektor fungerer.

Det bør også være slik at hovedarbeidsforholdet skal vurderes ut fra samlet arbeidsforhold tilknyttet privat og offentlig AFP, dersom den ansatte f.eks. har ansattforhold både i privat sektor med og uten AFP, samt offentlig tjenstepensjon. Det må også entydig defineres om stillingsandel går på lønn/inntekt eller andel av full stilling, samt om dette er forhold som skal beregnes for f.eks. hver enkelt dag i kvalifiseringsperioden.

Problemstillingen kan ha større betydning i offentlig sektor hvor yrkesmønstre ofte er ulike de vi finner i privat sektor. Den langt høyere kvinneandelen og mye deltid, skaper egne situasjoner som trolig ikke er like utbredt i privat sektors AFP. Et eksempel kan være en arbeidstaker med to 50 prosent stillinger, en i kommune, den andre i privat sektor. Den ene med AFP, den andre ikke. Er lønna høyest i kommune-jobben får hun AFP, og omvendt ikke. Regelen om at inntekten i ikke-AFP-virksomhet ikke må overstige inntekten i AFP-virksomheten slår her tilfeldig og gir svært ulike resultater avhengig av hvor lønna er høyest. Det kan hverken være hensiktsmessig eller rimelig med et slikt regelverk i en sektor med så stor utbredelse av deltidsarbeid. Det vil stride mot rettsfølelsen og oppleves sterkt urimelig for den som rammes av dette.

Øvrige inntekter

Arbeidstakersiden mener «øvrige inntekter» må undergis en fortolkning, og det er nødvendig at det angis retningslinjer for denne tolkningen. Det må avgrenses mot ytelser fra NAV eller tjenstepensjonsordning. Videre så må det også avklares i hvilken utstrekning næringsinntekter skal anses som slike «øvrige inntekter». I privat sektor er det vesentlig hvorvidt næringsinntekter kommer fra virksomhet hvor arbeidstaker har stor eierandel, bestemmende innflytelse mv.

Vi er bekymret for at vilkåret om at man ikke må ha hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjonsgivende inntekten fra arbeidsgiver med offentlig tjenstepensjon, vil ekskludere ansatte i

kommunal sektor fra AFP. Det er, for eksempel, mange fastleger jobber som selvstendig næringsdrivende ved siden av arbeid som kommunalt ansatt.

Arbeidstakersiden mener det ikke bør være noen begrensninger knyttet til øvrige inntekter.

Det bør være arbeidsforhold som omfattes av AFP som er avgjørende og ikke øvrig aktivitet og dertil inntekter. Vi mener at et eventuelt krav knyttet til størrelsen på øvrige inntekter i så fall må vurderes mot inntekter fra stillinger omfattet av overføringsavtalen og privat AFP samlet, og derfor må dette fastsettes tydelig i offentlig sektor regelverk.

Ytelser uten arbeidsplikt

Som i privat sektor foreslås det en bestemmelse om ytelser uten arbeidsplikt fra fylte 59 til fylte 62. Verdien av slike ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold kan ikke overstige 1,5 G. Det er ikke vist til noen annen begrunnelsen enn at den finnes tilsvarende i privat sektor. Det framgår heller ingen begrunnelse for grensen på 1,5 G. Unntak som gjelder i AFP i privat sektor er ikke inntatt i lovforslaget i høringsnotatet. Det er vanskelig å se hvorfor en skal ha en strengere bestemmelse i offentlig sektor, de samme unntak bør derfor gjelde hvis bestemmelsen kopieres.

Det er nødvendig å utfylle en eventuell slik bestemmelse; hva er en ytelse uten arbeidsplikt? Stikkord her kan være sluttvederlag, bonuser, arbeid i redusert stilling med full lønn.

Det er vanskelig å se berettigelsen av en slik bestemmelse for en livsvarig pensjonsytelse som er utformet med fleksibelt og nøytralt uttak og uten noen form for inntektsavkorting. Bestemmelsen er en av «fellene» i privat sektors AFP-ordning.

Det trenger derfor ikke å være begrensninger knyttet til ytelser fra tidligere eller nåværende arbeidsgiver uten arbeidsplikt. En slik bestemmelse kan omgås, den øker kompleksiteten i ordningen både for ansatte og for de som skal administrere bestemmelsen, og framstår derfor både unødvendig og u hensiktsmessig.

Delvis uføre

Arbeidstakersiden mener at det å være delvis ufør – ikke bør diskvalifisere for å få offentlig AFP. Verdien av ny offentlig AFP er vesentlig høyere enn gammel AFP. Spørsmålet om delvis uføre og rett til offentlig AFP er heller ikke problematisert og burde vært beskrevet tydeligere. Høringsnotatet skiller heller ikke mellom uføretrygd i folketrygden og i offentlig tjenstepensjon hvor det er anledning til uføregrader ned til 20 prosent stilling. En delvis uføretrygdet person med ca. 60 % uføretrygd og 40 % arbeidsinntekt, vil kunne ha hovedinntekt fra arbeidsforholdet og bør derfor ha rett til offentlig AFP.

Overgangsregler

På side 16 legges det til grunn at for at medregning av tid fra Fellesordningen er det Fellesordningens krav til ansiennitet som skal legges til grunn. Slik vi forstår dette, betyr dette at ansiennitet fra Fellesordningen ikke vil bli medregnet i opptrappingsperioden for 1963- til og med 1966-kullet, der kravet gradvis økes fra 3 av siste 5 år til 7 av 9 siste år før fylte 62 år.

Arbeidstakersiden mener departementets tolkning/avgrensning av kvalifikasjonsreglene ikke er i tråd med pensjonsavtalen av 2018. Departementet legger til grunn at kvalifikasjonskravene ved 62 år samt de særskilte kvalifikasjonsreglene for 1963-1966-kullet ikke skal medregnes fra privat sektor. En slik innstrammende tolkning kan f.eks. ramme de som konkurranseutsettes på slutten av yrkeskarrieren (3 års-kravet). Dette er en tolkning arbeidstakersiden er uenig i.

Det har ikke blitt problematisert før i dette høringsnotatet. Vi viser til at AFP-ordningen i privat sektor omtaler både 7 av siste 9 år samt kravene ved uttak ved 62 år som kvalifikasjonskrav. Det har

formodningen mot seg at partene i pensjonsavtalen for offentlig ansatte har ment å avgrense medregning av kvalifikasjonstid bare til det ene elementet. Departementet kan ikke løse dette ved å trumfe igjennom sin tolkning av en gjensidig avtale. Vi vil også peke på at medregningskostnadene for offentlig tjenestepensjon lå inne i de opprinnelige kostnadsanslagene i 2018.

Det er også i høringsnotatet uklart hvordan kravet "tjenestetiden er minst ti år" skal forstås. Arbeidstakersiden henviser til pensjonsavtalen av 2018, punkt 3 hvor det går tydelig frem at kravet om 10 års tjenestetid er ved uttakstidspunktet, ikke ved 62 år.

Arbeidstakersiden mener at kravet skal gjelde ved uttakstidspunkt og ikke ved 62 år, både av hensyn til den enkelte som har innrettet seg utfra denne tolkningen og det vil også gi insentiver til arbeidstakere som har begynt sent i offentlig sektor til å stå lengre i arbeid (eksempel født i 1963, begynner i offentlig sektor 59 år gammel og klarer kvalifikasjonskravet "3 av 5 siste år" ved 62 år og 10-års kravet ved fylte 69 år).

I den forbindelse viser vi til at krav til 10 års medlemskap i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse i dag gjelder etter fylte 62 år. Vi viser også til punkt 4.2.6 i Hovedtariffavtalen om at arbeidstakere som ikke har 10 års medlemskap i offentlig tjenestepensjonsordning etter fylte 50 år, men som ellers fyller vilkårene for å ta ut AFP får de samme ytelser som de ville fått etter loven.

Arbeidstakerorganisasjonene mener det er viktig at overgangsregler for årskull født i 1963 til 1966 er forutberegnelige og at tjenestetidskravet på minst 10 år settes ved uttakstidspunkt og ikke ved fylte 62 år. Dette for å unngå at noen vil kunne miste retten til AFP grunnet uklarheter i avtalen fra 2018. Om 10 års kravet settes ved uttakstidspunkt vil det også gi de som mangler tjenestetid insentiver til å stå lenger i arbeid.

Reell arbeidstaker

Departementet foreslår at arbeidstaker må være «reell arbeidstaker» de tre siste år før uttak. Den mest nærliggende forståelsen er at 20 pst.-kravet også gjelder i den sammenheng.

Med «reell arbeidstaker» legger vi til grunn at det ikke er tilstrekkelig å være ansatt, det må også utføres arbeidsoppgaver i ansettelsesforholdet. Permitterte arbeidstakere likestilles med arbeidstakere som er i arbeid, i henhold til lovforslaget. Men det er flere andre problemstillinger som reiser seg når det gjelder forståelsen av begrepet «reell arbeidstaker» knyttet til bl.a. permisjoner, utleie og fritak for arbeidsplikt. Det er helt nødvendig med en avklaring av rekkevidden av begrepet «reell arbeidstaker» dersom det innføres et slikt krav.

Arbeidstakersiden mener en bestemmelse der det er krav om å være «reell arbeidstaker» er problematisk. I høringsnotatet foreslås det tilsvarende og kompliserte unntaksregler som i privat sektor. Verken kravet om «reell» arbeidstaker eller unntaksbestemmelsene er vurdert konkret, men kopiert fra privat sektor. Arbeidstakersiden mener krav om «reell arbeidstaker» bør være oppfylt gjennom ansettelse i pliktig innmelding i stilling omfattet av overføringsavtalen.

Departementet skriver i høringsnotatet at tid i private virksomheter med AFP avtale ikke skal regnes med i vurderingen om vilkårene knyttet til uttakstidspunktet er oppfylt.

Arbeidstakersiden ser ingen god begrunnelse for at slik medregning ikke skal gjelde vilkår ved uttakstidspunktet. Det vil være svært mobilitetsbegrensende hvis arbeidstakere ikke kan bytte mellom offentlig og privat AFP de siste 3 årene før uttak.

Det bør være en svært høy terskel for at AFP skal tapes når kvalifikasjonsreglene ved 62 år er oppfylt. Det er kun ansiennitetskravet ved 62 år som er avtalt.

Andre ting

Vi er også bekymret når det i høringsnotatet kun er sett på ansatte i statlig sektor for å beregne hvor mange som potensielt vil ha behov for medregning av ansiennitet fra privat sektor. Her burde man også sett på kommuner og helseforetak med tall fra KLP i tillegg til SPK.

På side 17, første avsnitt, beskrives at de som har særaldersgrenser ikke har rett til AFP. Det må her avklares hva som skjer ved eventuell gjeninntreden i stilling i offentlig sektor i stilling uten særaldersgrense og hva som i så fall skjer med opptjening av betinget tjenestepensjon.

I bokstav c) på side 17, legges til grunn at personer som har tatt ut betinget AFP eller særalderspensjon, ikke har rett til AFP. Dette er ikke regulert i pensjonsavtalen og har heller ikke sitt motstykke i privat AFP. Vi mener at dette ikke automatisk kan være diskvalifiserende når det gjelder retten til offentlig AFP.

Departementet uttaler i høringsnotatet at det på et senere tidspunkt må avklares hvorvidt uføre skal få utbetalt betinget tjenestepensjon. Vi oppfatter for vår del dette som åpenbart, betinget tjenestepensjon skal nettopp tilfalle de som ikke kvalifiserer for ordinær AFP, herunder de uføre.

I pkt. 7.3, side 21, etterspørres innspill på refusjon mellom privat og offentlig AFP. Arbeidstakersiden forutsetter at det etableres praktiske og rasjonelle rutiner for nødvendig avregning/finansiering mellom ordningene, som ikke innebærer kostnadsvidende konsekvenser for den ene parts AFP-ordning. Vi registrerer at det pågår diskusjoner om en reformert AFP i privat sektor, og dersom det kommer endringer i retning av en opptjeningsbasert ordning, vil ansiennitet i de respektive ordningene være relevant å benytte. Inntil en slik endring eventuelt er gjennomført, må fordeling av kostnader og refusjoner baseres på et annet grunnlag, f.eks. som andel av de 9 siste kvalifiserende årene.

Pkt. 7.4. slår tilsynelatende fast at personer med særaldersgrenser som har sluttet før 62 år, ikke har rett til AFP. Vi legger til grunn at dette er et forhold som blir en del av forhandlingene om pensjonsreglene for personer med særaldersgrenser, som skal være avtalt innen 1.7.2023.

Utestasjonerte arbeidstakere

I pkt. 7.4. etterspørres særskilt om innspill knyttet til utestasjonerte arbeidstakere

Departementet ber i høringsnotatet om innspill til hvorvidt det er særlige hensyn som bør vurderes for utestasjonerte arbeidstakere. Vi legger til grunn at arbeid utenlands i offentlig tjeneste gir opptjening av ansiennitet.

Vi vil her vise til at bortfall av medlemskap i folketrygden eller Statens pensjonskasse, f.eks. for ansatte i utenrikstjenesten, forsvaret, lærere eller andre som lønnsmessig har sitt forhold til utenlandske organisasjoner/virksomheter, kan gi uønskede virkninger for framtidige rettigheter i AFP-ordningen.

Et av vilkårene for rett til AFP er krav om minst 10 års opptjening i folketrygden fra det året en fyller 50 år til og med det året en tar ut AFP. Nordmenn som jobber i utlandet, kan risikere at medlemskapet i folketrygden opphører, og ikke alle er klar over at en kan beholde medlemskapet i Statens pensjonskasse ved å betale en særskilt sats. Når AFP nå legges om til en livsvarig ordning, må rettighetene til utestasjonerte arbeidstakere sikres bedre, f.eks. ved at den særskilte satsen i Statens

pensjonskasse kan komme til fradrag i AFP-ytelsen for de som av ulike grunner har «mistet rettigheter» ved at medlemskapet i folketrygden eller tjenestepensjonsordningen er opphørt.

Arbeidstakersiden legger til grunn at arbeid utenlands i offentlig tjeneste gir opptjening av ansiennitet og kvalifiserer for uttak for AFP.

Koblingen til medlemskap i tjenestepensjonsordningen kan oppfattes avklarende for AFP i offentlig sektor. I den grad det oppstår situasjoner der medlemskapet brytes vil det være en urimelig konsekvens dersom AFP tapes. Det bør ses på i hvilke situasjoner koplingen til norsk arbeidsgiver kan brytes og det må avklares hvordan dette skal håndteres.

Merknader til pkt. 8 – Ny AFP og forholdet til betinget tjenestepensjon

Arbeidstakersiden understreker departementets vurdering i pkt. 8.3 om at grunnlaget for avslag på AFP må oppgis. Dette må tydeliggjøres, slik at konsekvensene for den enkelte er klart, både med tanke på eventuelle reparerbare forhold eller konsekvensen inn mot betinget tjenestepensjon.

Merknader til pkt. 9 - Organisering

Arbeidstakersiden er enig i at det bør være tjenestepensjonsleverandørene som vurderer om den enkelte oppfyller alle vilkårene for AFP. NAVs rolle må være å levere nødvendige beregningene og grunnlag for å gjøre en slik vurdering hos leverandøren.

Tjenestepensjonssystemet i offentlig sektor består av flere elementer, påslagspensjon, betinget tjenestepensjon og AFP, som er tett sammenvevd. For den enkelte arbeidstaker må det alltid være siste arbeidsgiver under overføringsavtalen som tar ansvar for søknadsbehandling, og som også er den som skal gi veiledning og også være den som evt. klager skal rettes mot. Den veletablerte overføringsavtalen må utvides til å håndtere de nye pensjonselementene, både når det gjelder samlet informasjon for den enkelte og når det gjelder avregning mellom ulike leverandører når det gjelder ansvar for kostnader. Vi forutsetter at partene i overføringsavtalen vil ta ansvar for at dette løses på en god måte.

Arbeidstakersiden understreker at ansvaret for rådgivning bør ligge hos tjenestepensjonsleverandørene. Disse må kunne gi tilstrekkelig informasjon til eksterne pensjonskalkulatorer som NAV og Norsk pensjon. Spesielt når det gjelder NAV sin kalkulator, er det svært nødvendig at denne fungerer godt med tanke på å kommunisere hvilke vilkår som må oppfylles for å få AFP/betinget tjenestepensjon. Dersom denne kalkulatoren ikke holder en tilstrekkelig kvalitet, må kommende pensjonister rutes over til leverandørens løsninger. Vi forventer at alle leverandører av offentlig tjenestepensjon har tilstrekkelig teknologi og kompetanse til å ivareta dette i god tid før 2025.

Vi legger til grunn at det er behov for at tjenestepensjonsordningene i offentlig sektor får samme behov som Fellesordningen når det gjelder tilgang til Aa-registret og dette må derfor ivaretas gjennom forskrift.

Videre forutsetter vi at arbeidstaker som ønsker å klage på vedtak, skal kunne rette dette til tjenestepensjonsleverandør, og at forhold inn mot NAV, Fellesordningen og andre parter i overføringsavtalen kan håndteres av siste leverandør. Selv om Trygderetten er klageinstans både for offentlig AFP og Fellesordningen, vil det rettslige grunnlaget være forskjellig. Det må entydig avklares

hvordan klager skal håndteres når det viser seg at det er forhold hos den andre AFP-ordningen som er grunnlaget for klagen.

Merknader til pkt. 11 - Finansiering

Dersom det er ordninger som følger regelverket for offentlig tjenstepensjon, men som ikke er en del av overføringsavtalen, vil det være nødvendig sikre AFP gjennom tilstrekkelige engangspremier, som både dekker pensjon og evt. administrative kostander ved en håndtering utenfor overføringsavtalen. Det bør kartlegges hvilket omfang denne typen ordninger.

Med vennlig hilsen

Mette Nord (sign.)

LO kommune

Egil André Aas (sign.)

LO Stat

Ragnhild Lied (sign.)

Unio

Hans-Erik Skjæggerud (sign.)

YS

Lise Lyngsnes Randeberg (sign.)

Akademikerne stat, kommune og helse